

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM

NGUYỄN HUY TRUNG

**NGHIÊN CỨU THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP
TRONG GIAO ĐẤT RỪNG ĐẾN CÁC HỘ DÂN TẠI
XÃ THANH VẠN, HUYỆN CHỢ MỚI, TỈNH BẮC KẠN**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC NÔNG NGHIỆP

Thái Nguyên, năm 2013

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC NÔNG LÂM**

NGUYỄN HUY TRUNG

**NGHIÊN CỨU THỰC TRẠNG VÀ GIẢI PHÁP
TRONG GIAO ĐẤT RỪNG ĐẾN CÁC HỘ DÂN TẠI
XÃ THANH VẠN, HUYỆN CHỢ MỚI, TỈNH BẮC KẠN**

**Chuyên ngành: Quản lý đất đai
Mã số: 60 85 01 03**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC NÔNG NGHIỆP

Hướng dẫn khoa học: TS. Trần Văn Điền

Thái Nguyên, năm 2013

LỜI CẢM ƠN

Để hoàn thành được bản luận văn này, trước hết tôi xin chân thành cảm ơn TS.Trần Văn Điền đã trực tiếp hướng dẫn tôi trong suốt thời gian thực hiện đề tài.

Tôi cũng xin chân thành cảm ơn sự góp ý chân thành của các thầy, cô giáo khoa Tài nguyên và Môi trường, phòng Quản lý Đào tạo Sau Đại học - Trường Đại học Nông Lâm Thái Nguyên đã tạo điều kiện thuận lợi cho tôi thực hiện đề tài.

Tôi xin chân thành cảm ơn UBND xã Thanh Vận, UBND huyện Chợ Mới, tỉnh Bắc Kạn đã giúp đỡ tôi trong thời gian nghiên cứu và thực hiện đề tài.

Một lần nữa tôi xin trân trọng cảm ơn!

Tác giả luận văn

Nguyễn Huy Trung

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn này là trung thực và chưa được sử dụng để bảo vệ một đề tài nào.

Tôi xin cam đoan các thông tin trích dẫn trong luận văn đều đã được chỉ rõ nguồn gốc./.

Tác giả luận văn

Nguyễn Huy Trung

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	1
1. ĐẶT VẤN ĐỀ	1
2. MỤC TIÊU CỦA ĐỀ TÀI	2
3. Ý NGHĨA CỦA ĐỀ TÀI.....	2
CHƯƠNG 1: TỔNG QUAN NGHIÊN CỨU	3
1.1. CƠ SỞ LÝ LUẬN.....	3
1.1.1. Các khái niệm liên quan.....	3
1.1.2. Quan điểm về sử dụng đất và sử dụng đất lâm nghiệp bền vững.....	3
1.2. TỔNG QUAN VỀ CHÍNH SÁCH GIAO ĐẤT, GIAO RỪNG.....	4
1.2.1. Các văn bản Nhà nước đã được ban hành	5
1.2.2. Những tác động tích cực của chính sách quản lý đất lâm nghiệp.....	6
1.2.3. Tác động chưa tích cực của chính sách quản lý đất lâm nghiệp và rừng.....	7
1.3. THỰC TRẠNG GIAO ĐẤT GIAO RỪNG TRONG THỜI GIAN QUA.....	8
1.3.1. Diễn biến tài nguyên rừng và đất lâm nghiệp	8
1.3.2. Thực trạng công tác giao rừng, cho thuê rừng	9
1.3.3. Tình hình cấp Giấy chứng nhận quyền sử dụng đất.....	12
1.4. THỰC TRẠNG TRIỂN KHAI CHÍNH SÁCH GIAO ĐẤT RỪNG Ở TỈNH BẮC KẠN ..	13
CHƯƠNG 2: ĐỐI TƯỢNG, NỘI DUNG VÀ PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU.....	17
2.1. ĐỐI TƯỢNG NGHIÊN CỨU	17
2.2. PHẠM VI NGHIÊN CỨU	17
2.3. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU	17
2.3.1. Điều kiện tự nhiên, kinh tế - xã hội của xã Thanh Vân	17
2.3.2. Thực trạng GĐR tại xã Thanh Vân	17
2.3.3. Tác động của công tác GĐR đến người dân.....	17
2.3.4. Thuận lợi, khó khăn và đề xuất một số giải pháp trong tiến trình GĐR	17
2.4. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU	17
2.4.1. Phương pháp thu thập thông tin.....	18
2.4.2. Phương pháp xử lý số liệu.....	19
2.4.3. Phương pháp xây dựng cơ sở dữ liệu bản đồ	19
CHƯƠNG 3: KẾT QUẢ NGHIÊN CỨU	21
3.1. ĐIỀU KIỆN TỰ NHIÊN, KINH TẾ - XÃ HỘI XÃ THANH VẠN	21
3.1.1. Điều kiện tự nhiên.....	21

3.1.2. Điều kiện kinh tế - xã hội.....	22
3.1.3. Tình hình sử dụng đất đai.....	26
3.2. THỰC TRẠNG GIAO ĐẤT RỪNG TẠI XÃ THANH VẬN.....	29
3.2.1. Thực trạng giao đất rừng đến năm 2009.....	29
3.2.2. Thực trạng giao đất rừng giai đoạn 2010 - 2012.....	30
3.2.3. Thành lập bản đồ giao đất lâm nghiệp xã Thanh Vận.....	33
3.2.4. Thách thức và tiềm năng sau GĐR tại xã Thanh Vận.....	34
3.3. TÁC ĐỘNG CỦA CÔNG TÁC GĐR ĐẾN NGƯỜI DÂN.....	37
3.3.1. Hiểu biết của người dân trong tiếp cận với rừng và đất lâm nghiệp.....	38
3.3.2. Phương thức canh tác trên đất lâm nghiệp.....	42
3.3.3. Thu nhập của người dân từ đất lâm nghiệp.....	43
3.3.4. Trao đổi kiến thức, kinh nghiệm trong cộng đồng dân cư.....	45
3.3.5. Hiệu quả của công tác giao đất rừng trong lao động việc làm.....	45
3.4. THUẬN LỢI, KHÓ KHĂN VÀ MỘT SỐ GIẢI PHÁP TRONG TIẾN TRÌNH GĐR..	46
3.4.1. Thuận lợi trong tiến trình GĐR tại xã Thanh Vận.....	46
3.4.2. Khó khăn trong tiến trình GĐR tại xã Thanh Vận.....	47
3.4.3. Một số giải pháp để khắc phục các khó khăn trong tiến trình GĐR.....	59
KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ.....	67
1. KẾT LUẬN.....	67
2. KIẾN NGHỊ.....	68
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	69

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT

ADC	Agriculture Development Center - Trung tâm Nghiên cứu và Phát triển Nông Lâm Nghiệp Miền Núi Phía Bắc – Đại học Nông lâm Thái Nguyên
GCN	Giấy chứng nhận quyền sử dụng đất, quyền sở hữu nhà ở và tài sản khác gắn liền với đất
GĐR	Giao đất rừng
GIS	Geographic Information System - Hệ thống thông tin địa lý
GPS	Global Positioning System – Hệ thống định vị toàn cầu
NN&PTNT	Nông nghiệp và phát triển nông thôn
TNMT	Tài nguyên môi trường
UBND	Ủy ban nhân dân

DANH MỤC CÁC BẢNG

TÊN BẢNG	TRANG
Bảng 3.1. Hiện trạng sử dụng đất đai xã Thanh Vận năm 2012	26
Bảng 3.2. Kết quả giao đất rừng cho các hộ dân đến năm 2009	30
Bảng 3.3. Các trường dữ liệu được xây dựng trong dữ liệu thuộc tính	34
Bảng 3.4. Các thay đổi về phương thức tiếp cận với đất rừng.....	38
Bảng 3.5. Thu nhập từ rừng qua đánh giá của người dân	43
Bảng 3.6. Đánh giá các khó khăn chính trong tiến trình GĐR	47
Bảng 3.7. Các nhóm giải pháp trong tiến trình GĐR.....	59

DANH MỤC CÁC HÌNH

TÊN HÌNH	TRANG
Hình 3.1. Hiện trạng sử dụng đất lâm nghiệp năm 2012	27
Hình 3.2. Cơ cấu các loại đất rừng được giao năm 2012 tại xã Thanh Vân.....	32
Hình 3.3. Dữ liệu không gian của bản đồ	33
Hình 3.4. Dữ liệu thuộc tính của bản đồ	34
Hình 3.5. Khó khăn của các hộ dân sau khi nhận đất rừng	36
Hình 3.6. Người dân tự đánh giá hiểu biết về quyền lợi và nghĩa vụ của mình đối với đất lâm nghiệp trước và sau khi GĐR	41
Hình 3.7. Khả năng sử dụng tri thức trong tiếp cận với rừng của người dân	42
Hình 3.8. Sự thay đổi phương thức canh tác trên đất lâm nghiệp	43
Hình 3.9. Tỷ lệ thu nhập từ đất rừng so với tổng thu nhập của các hộ.....	44
Hình 3.10. Đánh giá các khó khăn chính trong GĐR qua tổng hợp ý kiến người dân....	48
Hình 3.11. Những hạn chế trong hiểu biết về chính sách GĐR của người dân..	49
Hình 3.12. Đánh giá hiểu biết của người dân trước khi được GĐR	49
Hình 3.13. Hiểu biết về chính sách của Nhà nước sau khi GĐR qua phỏng vấn người dân.....	50
Hình 3.14. Những nguyên nhân của sự hạn chế trong hiểu biết về chính sách của người dân	51
Hình 3.15. Các nguyên nhân của khó khăn trong xác định ranh giới.....	52
Hình 3.16. Kết quả giải quyết các mâu thuẫn tranh chấp đất lâm nghiệp	54
Hình 3.17. Các nguyên nhân dẫn tới mâu thuẫn trong sử dụng đất lâm nghiệp	55
Hình 3.18. Những bất cập bề thủ tục, chính sách trong GĐR	57
Hình 3.19. Khó khăn trong thủ tục, chính sách qua ý kiến của người dân.....	57
Hình 3.20. Các giải pháp nâng cao hiểu biết trong tiến trình GĐR.....	60
Hình 3.21. Nhóm các giải pháp khắc phục những bất cập trong thủ tục, chính sách	62
Hình 3.22. Sơ đồ tiến trình GĐR	64

MỞ ĐẦU

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Với 24 triệu dân sống ở nông thôn miền núi trên tổng số gần 60 triệu dân vùng nông thôn Việt Nam, sự phát triển kinh tế xã hội và bảo vệ môi trường ở khu vực này là vấn đề sống còn trong phát triển nông thôn Việt Nam. Phần lớn nông dân miền núi sống dựa vào rừng và các hoạt động lâm nghiệp liên quan. Vì vậy, đất lâm nghiệp, với tư cách là một tư liệu sản xuất có vai trò rất quan trọng đối với vấn đề xoá đói, giảm nghèo, sự thịnh vượng cũng như sự năng động về kinh tế của nông thôn miền núi. Các hoạt động kinh tế nông thôn miền núi còn có tác động không nhỏ đến hoạt động sản xuất và sinh hoạt ở đồng bằng ven biển thể hiện ở khía cạnh hỗ trợ cho sản xuất (nước tưới), giảm nhẹ thiên tai như lũ lụt và hạn hán.

Nhận thức được tầm quan trọng của đất lâm nghiệp đối với người dân miền núi, từ năm 1994, Nhà nước đã bắt đầu triển khai chính sách giao đất lâm nghiệp để sử dụng lâu dài cho tổ chức, hộ gia đình, cá nhân, chính sách này nhằm thu hút người dân tham gia vào việc quản lí, bảo vệ và phát triển rừng, gắn chặt lợi ích của người dân vào rừng, cải thiện và nâng cao đời sống kinh tế của người dân.

Bắc Kạn mang đặc trưng của một tỉnh miền núi với trên 88% diện tích đất rừng. Bắc Kạn cũng được xem như là tỉnh có tính chất đa dạng sinh học bậc nhất trong hành lang Đông Bắc của Việt Nam. Tuy nhiên, tài nguyên rừng của tỉnh đang bị suy giảm nghiêm trọng do thiếu các chiến lược quản lý rừng phù hợp bao gồm việc chia sẻ lợi ích không công bằng giữa chính quyền và các cộng đồng dân cư địa phương. Bắc Kạn cũng được xác định là một trong những tỉnh nghèo nhất xếp thứ 4 trong toàn quốc. GDP/người khoảng 400 đôla/người /năm với tỷ lệ hộ nghèo khoảng 34%, trong khi đó lợi thế về tài nguyên rừng chưa giúp nhiều trong việc cải thiện đời sống cho cộng đồng địa phương [14].

Thanh Vận là xã nằm trong số những xã miền núi nghèo nhất của huyện Chợ Mới, tỉnh Bắc Kạn và là địa phương đang phải đối mặt với nhiều vấn đề trong quản lý tài nguyên thiên nhiên nói chung và quản lý đất rừng nói riêng.

Thực hiện các chính sách của Nhà nước, trong những năm gần đây công tác giao đất rừng (GĐR) cho các hộ gia đình trong tỉnh Bắc Kạn nói chung và trên địa bàn xã Thanh Vận đang được xúc tiến mạnh mẽ và đạt được những kết quả nhất định. Tuy nhiên bên cạnh những kết quả đạt được thì trong quá trình thực hiện chính sách còn gặp một số khó khăn và tồn tại cần phải đánh giá, phân tích